

№ 192
Б-79

1931

С. Воконбаев

149

АЛТЫН
ҚЫЗ

Қорғымтамбас

1938

99

ДЖ. БОКОНБАЕВ

АЛТЫН КЫЗ

(ПОЭМА)

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

КИРГИЗСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ФРУНЗЕ 1938 КАЗАНЬ

B 83

ЏОМАРТ БӨКӨНБАЈЕВ

АЛТЫН ҚЫЗ

(ПОЭМА)

ҚЫРҚЫЗСТАН МӘМЛЕКЕТ БАСМАСЫ
ФРУНЗЕ 1938 ҚАЗАН

4065
5366

кирг.
Б 99 ИЯЛ

★
 Ҷооптуу редактор
 ҚОҶУРБАҶЕВ О.
 ★
 Тех редактор
 ҚАҶҒУЛЛИН Н.
 ★
 Ҷооптуу корректор
 МАМАКЕҶЕВ Т.
 ★
 Сьаьсьна Ҷооптуу
 АРАЛБАҶЕВ А.
 ★

276153

Центральная научная
 БИБЛИОТЕКА
 Академии наук Киргизской ССР

ALTYN QbZ

Zarduu qajty sozolonup,
 Qarсытајда ајыдан,
 Al, сыrekty solqudatat
 Qandaj şumduq çajылајan?..
 Muңduu sulbul muңun taңсыp,
 Ynyn qoşur — qajылајan...
 Muңduu sulbul muңun taңсыp
 Ynyn qoşur qajылајan,
 Aјыl ici — ызы-суула
 Al, qarсытај çaңылајan.
 Kөk tulandy tyгө salaјan
 Qocqul qandar aтылајan.
 Çeғ qozatolup qalyң qajty
 Qandaj aјы — çavyлајan?..

.

Oқсун tikken qara өгөny;
 Kөтөргөндөј суu vasыр—
 Bir top qaran — arq—terki,
 Kyjур-çaңыр суулаşыр...
 Oor tyndyn—тыңсын alaјan

— Oor tynge müd çasır
Al—андыса мөнда çettim
Ажылы çыгдар турданыср.

* * *

Kelsem ажылы—кејри—кетип,
— Ажландыра мүд басқан—
Ажылы толдоң қарақсыда
— Шамсар, вьсақ — қарақан.
Şorduu kelin şoloqtoğon
Çaş orduna қан аққан...
— Şorduu kelin şoloqtoğon
Çaş orduna қан аққан.
— Bular qajsıy quturđan it
Тыныс ажылы—талаşқан?
Qatmar çatqan—qalıñ ölyk
Çyrek başın қанатқан.

* * *

— Oşol qorduq qajıyılıu tyn;
Qantıp ketsin esimden
Eçem çatat—bir qarşıtta,
Emcekteri kesilgen—
Basqan çan çoq—
Erkek baştan
Baarın қармар өлтырген...

* * *

...Bular qajsıy?—
— Тын çатындаңан

Qojco sojđon adamdı
Qan şorđolojt—
Qançarınan
Uşul daşy adamby?
Qan şorđolor—
— Qançarınan
Uşul — daşy — adamby?

* * *

Qan—şırқырар—aşyр çatqan;
Qaq mañdajın çaratqan—
Çep çarсылар—
Aldas urđan
Çapar çанын талаşқан
Al, қандорlor—
Qatarlaşqan
Tamaşaşy—qaraşqan...

* * *

Cecip сыын—
Qalıñ müdün
Cırқураđan ылаđан,
Oşol kezек өркө qaşyр;
Өксөр мөнда ылаđам—
— Oşol kezек өркө qaşyр
Өксөр мөнда—ылаđам
Saj taşındaј kesilgen baş—
Bular nege qajrađan—?

* * *

Qartar turıp — қараңдылық
Bir қылаша таң атрай...

Muñda tolup kel qarsıaj
Muñ kuysynen adaşraj...

* *

Bir kezekte tañ sermeldi
Al, qarşaj çañırdı...
Kytken—kykyk yngə saldı
Kytken—kykyk aq urdu
Tañda tozur zar ıjladı,
Zardıñ kuysy calırdı...

* *

Şorduu kelin ıjaj keldi
Atar tañda dat qıbr;
Alıbr betin qanşaj çuıñan
Alıbr—beti atqıbr—
Mınsa nege kuyttendy
Qırsın kelin—çaş turup?

* *

Erte turşan—atqan tañdan—
Ajy ıci—surqurap
Çatqan ölyk arqı-terki
Çer dınyje ultunat
Şorduu kelin zar ıjladı
Şorduu kelin—zırqırap...

* *

Qalıd—qajıñ—ıjıñ—tıjıñ.
Qandaj tıjat көр ıjıñ—

Tyn çarasın kimder' sekti?
Kimder qıjrap qırdı—
Al añısa—Сынар келир;
Al, vozdodu cıñırdı!
— „Qandaj turmuş—,
Qan şimergen
Qajıñ qorduq—zulımdıq,
It—vasmacı nege çazdıq
Nege mınsa qırdıq,“—
Degen muñda Сынар салdı
Çaş kelincek zarladı
Şamşar ornop al, çyrekke
Çapar çatqan qandajı...
Qandaj şumduq — tyn ökerup,
Ajy, — vıgyn-özgörup,
Atar tañdın — көркүн kytet,
Atar tañdı eskerip.
Añıñan qan — qalıd qajıñ
Azar — muñdu көз көrup
Al añısa kın көyngөн —
Qarşajıñ көк verip —
Arca, qajıñ ıjalıñşan
Arca qajıñ көrketöyр.

* *

Zarlıu ıj — zardan — zarşaj
Basıladı Сынаrdın
Ajy ıcin qartar cıñıbr,
Muñduu — kuysy şumajdın.

Ajneк көзү — җаҗға толған
Alda nege муңайды?...
.

Kyn җаҗке волған кезек,
Tyndyn сьгьн — kyn vezep
Kim sorotur — қалың ыды —
Mundun сьгьн kim cecet?

.

— „Андан қалыр нени көрөм,
Azar ceger men velem,
Zar-қажыда — қалында ај
Ғаңға тьньс мende өлөм“
— Ајтыр Сьнар — арман муңун
Qolqo җамҗар қармаған
Colron көзү val-val җапыр,
Coqtuu җүрөк — зарлаған.
Colron көзү val-val җапыр;
Coqtuu җүрөк — зарлаған...

.

— „Qaldың җапым — җаҗтајыңда,
Өз кунуңды көрөсүң —
Ataң җатат қан icinde
Araң дағь birge өlsyn.
Aјta көргүн қалајыққа —
Ekөөvuzdy bir көmsyn“ —
Qьсьр-қьсьр qucaqtady
Ғаҗ Qанығын bir өpty.

Al andыса қанҗар — saldy
Qançylattь — җүрөкty.
Сьнар — Ғарағ bir қоғулған —
— Bir — қоғулған җүрөкry?..
.

Ана „тьньс“ Сьнар җатты.
Oraҗtady — қан ақты —
Алыр beti surға салды,
Alda җерге җанаҗты.
Oјda, taҗta муңға keldi
Moјun sozo қараҗты.
Termelgendeј җер — dynyө
Tijgen kyn da surdanьр
Kykyk — vulbul yngө saldy
Kykyk vulbul — кyy calьр.
Куунун сьгь — қандај tyrдө?
Куунун сьгь муңданьр.
Al — қарсьај silkingendeј
Arca — қажың ьгьальр,
Адьг mejkin муңға toldu
Qалың cuuға сьгьмальр.
Tentek җүрөк — aldas urdu
Aldas urur муңқаньр.
Zarlar ајы зардан-zarға
Zarға — толғор ьгьдальр.
Ғарағ — Сьнар „көҗыр“ җатты
Bet маңдајдан қьгданьр.
.

Bular — қандај җапы birge —
Qоғулғань — mangllik

Çaş Qanış — ылар çattı
Çaş Qanış — qan şimip...

||

Dalaj sansız kynder ötty
Dalaj daaş tylettı;
Bir tereñ oj baştan ketpej
blandattı çyrekty.
— Erteli — keç qalıñ sanaa
Er konylyn çydetty.

* *

— Al qandaj oj erteli keç?
Baştan ketpej cırmaqtan,
Salıy — konyl zardan-zarqtı
Kynden kyngö — ыгваqtan.
Al qarşajaj mıdun qoşqon
Mıdum — qoşqom ыrdatqam.
Körkө çygyr — çajlar, qıştar
Qarşajajdan ketelvaj —
Qalıñ qajqtı vaşqa toldu
Kytken ojdu cecelvaj —

* *

— „Nege mınsa azыр-tozur
Sen çyresyd savырqar,
Çe çendirip — çoqculuqqa
Qalqtanındы savырqar“?
— Degen volup ojnoo kelin
Kylgenynde qatqыр

Azoo çyrek aloolonur
Alыр ketet — azatqыр,
— „Qojcu kelin ojunuñdu,
Tыjыр çyrcy şıldынды;
„Çinge“ tijip көр kylөsyn
Tışter salam murduñdu.
Erteli — keç şındqылдаjsyn
Ul saqta şıldыqа?

* *

Qыjyn volson ojnoo çene;
Cecip bergi — ojumdu
Anan kelip şıldыñ qыcы —
Anan salыр ojundu.

* *

— Al ojundu maşta — ajtraqtıñ
Өzyn nege cecpediñ.
Men cecpedim andaj ojdu
Menda şıldыñ etpedim.
Menin ojnum көralbasan
Ojnu çaqar өзgөyn.
Асылajsың — qavaq ыркөp
Uşul — vele kytkenym... —

* *

— Aida çene azoolonvoj
Uqtur көrcy keñimdi
Eser volso — esten ketip
Menda syjwөjm kelindi
Men ajtajyn al ojumdu
Basa oturqtun өnyrdy:

* *

— Ajtсь emese al ojuḡdu
Al ojuḡdu erterek,
Murun — nege qatьp cырduḡ
Murun nege temselep,
Ajtuudan cазыгтаḡansьp,
Ань menden өntөлөр...

* *

„— Ajtsam cene al ojum
Сьгь tereḡ азыгтаḡан —
Cecyуḡө işenвестen
Oşonduqтан cазыгтаḡam

* *

— Bajаcь cьl qarьcьtaḡjda
Men аjьlḡa varтаḡanda.
Cег tojunтаḡan, сөр воjолup
Qocqul qara qandarḡa
Qaьḡa qajḡь, cuuḡa tyşyp,
Ajьl tolḡon armanḡa.

* *

„...Bir tyn kelip — qarьcьnan
Qaraqcьlar qartaḡan
Qojdoj sojḡon — dalaḡ cандь
Qan qalваḡan — аqраḡan.
Şordu — Cьnar — şoloqtoḡon
Atar taḡḡa dattanḡan.

Şordu Cьnar şoloqtoḡon.
Atar taḡḡa dattanḡan.
Kykyk, vulbul yḡө salḡan
Kyjyt qajnar — qaqşatḡan.

* *

— Oşol kynky vir oquja
Tyk ketpedi ojumdan
Oşol tynky көр qьgḡnda
Cарar daḡь sojulḡan,
Qoldo — qanсар өзү өlymḡө —
— Cьnar daḡь — voj urḡan
Bir keringe — vir orolḡon
Ekөө birdej qojulḡan.

* *

„Nege Cьnar cаньḡ qьjḡь —
Cараḡnan qalваḡь?
Өz cыгөгyn өзү вьşqan
Өkyḡөḡы — armanь?
Arqasьnda cаş Qaḡьşь —
Cаş Qaḡьşь — zarlaḡь.

* *

Ajtсь cene mьḡdaj şumduq
Boldu vele ezelden —
Açal cетrej — armanьnan
Armanьnan өзү өlḡөн...

* *

„...Andan veri veş cьl өtyр,
Qalsadaḡь — eskirip —

Cesalvadym — bul qajdym
Өz tyvune çetkirip.
Ojloj kelsem oşol tyndy
Taşqyndanat yşkyryk.

* *

„...Сьнар қандај „ажван“ келин
Өз çанынан кеккендеј?
Өлген Çарар кyjөөсунун —
Арқасынан кеткендеј?
Анса неге қастарландь...
Өз çyгөгун кескендеј?“
„...Şymşyk uul bul ojuңdu —
Erte nege ajtrapdь.
Ajta versem — bul çomoqtu,
Eske tyşet çaş caqmь.
Oj, eske tyşet çaş caqmь!

* *

„— El çajlooşo tegiz көсyp,
Sapar сегip, çer kezip.
Al kezderde viz ojnoo qьz,
Tentek çyrgөн delbesip.

* *

„Çaşы şiber — tyrkyn gylden;
Maçan qalyр kylynөн.
Cacpaq taqmьp ojnop çyгdyk
Arca — qajьñ vьrgynөн.

Estej kelsem oşol caqmь,
Azьr tolqur—çyгynөm.

* *

„Taştan-taşqa quvalaşqan,
Birin-biri qarmaşan.
Quurcaqmь — kelin qьlyр —
Toj çasaşьp — çarmanan.

* *

Erteli—kec qalyң ojun—
Ojnoj çyгdyk — qatqьrьp.
Alooloşon — erkin көnyl
Altьn vele çaşqьlyq!

* *

„Qajdan таар şymşyk uul,
Bul çomoqtu сьmьardьñ
Al kezekte viz ojnoşon
Qurbusu elem сьnьardьñ.
Baştan ajaq vajandajьñ
Uul mьnca surandьñ;

* *

„— Сьнар даqmь ojnoo kezек
Biroq toqtoo savьrduu
Colpon kezь—val val çanyр
Colpon kezь — çalyңduu.

* *

„...Ajьl çatqan tьn ortosu—
Çan çanyрar tьnc_alyр

4065
9989

946153

Центральная библиотека
Академии наук Республики БССР

Республика БССР
Библиотека

Ajlanavъz aşqan suluu,
Aj nuruna qurcanьr!...
Bir qaraan var vashьr kelet —
Bizge qaraj un salьr:

* *

„— Qojuu tyndyn qucaşьnan,
Tigi qajsь—yn salqan?
„Kytken Çapar uşul volot
Degen Cьnar nurdanqan
„—Altьn vozoz kelgin veri
Cьnar mьnda ьrdaqan.

* *

„Alvьr veti manattandь
Kytken Cьnar şattandь.
Qandaj vozoz vashьr kelet.
Delvelentip çaş çandь,
Qandaj vozoz vashьr kelet,
Delvelentip çaş çandь!...

* *

„Al adşьsa Çapar çetken:
Ajmalaşqan övüşken.
Qьraan şumqar Çapar vele
Cьnar qooz kəgysken
Өmyrdykkə ajьrvastьq
Çyрəktəryn şireşken.

* *

„Çer oşonor mezgil çetip,
Colpon coşun cacarda —

Torqoj usup birden birge —
Taң səgylyp atarda:
Өlsək daşь bir myrdəge
Qojulalь qoştolup.
Ajьvıqandaj birivizden,
Çyrmək—velek vozdolup.

* *

„Antьn ajьr—Cьnar kyldy
Altьn saamaj qulrunup —
Çapar çəpər vel aşqanca
Qarap turup ulutunup.

* *

„Bir tyn əčkəj viz, coşulup
Eelendirdik — çatqandь.
Qьz, kelinder — şьdqьldadь
Qalьn ojun vaşaldь.
Al, adşьsa valdar kelip
Araavьzşə at saldь.

* *

„Çapar şondo qьrcьn kezi
Ojnoo çigit — çьlqьcь
Kyn-tyn vaqqan too vaşьnda
Kerimquldun çьlqьcь.

* *

„Alьm savaq birden birge,
Ajьvıqanda ьrdaşьr—

Kelin uul kezek-kezek
Kezer көздөг ындаşыр.
Çарат ырдар күүгө салды
Çан çавыла ыңдаşыр.

.

Çарат: „— Eliret kimge vul көңyl
Ezilip çyrek çyrgөndyr
Sanaaqa salvaj uuldu
Zardalyм Çыnar tilge kir.

.

Çыдызын сапар астандын
Çыдыда çyгyp qaçşandyм.
Çыдызым Çынар erkelep
Çыгдылың tarçь çaş çandyң.

.

Opdolup çyrek çavыла
Ot çandyрат çаныма
Syjyndyгyp çyrekty
Oturcu ojnop çаныма...

.

Talyqşыр çyrek alsыrap,
Çan терим aqat tamçылар.
Tandaluu — çaştың ermegi
Çajdarым Çынар çamçыraq.

.

Saamaжыд çelden — taralyр.
Paqtadaј tamaq aqарыр;

Сыныды сылөр ырдасы—
Zamanqa çandy taqalyр.

.

Ojnocu—ырдар oştонup,
Oturvaj Çынар tomsorup,
Aşkere aјtar çaq çetti
Turmuştun gyly viz volup“.

.

Сынар: „— Çyrekty мыңса qozqojsun
Syjgenym vozoj oqşojsun,
Өzymdy çoqton—tarqansыр.
Өzgeny nege qozşojsun.

.

Qantkende syjëjm alyandy,
Çyrektes uul—çarçandy,
„Өlsөkta birge volom“ dep
Aјtradyм vele antyды“.

.

„... Qatqan ojuң cecildisi;
Şymşyk uul çandyñay?
Al çomoqtun сырь uşundy
Sыды tyjыр alyñay?“

.

„Сынар „aјван“ kelin emes
Сынар turqan antына.

Oşonduqtan alda ketken,
Çararın artın.

* *

„...Bali çede vaş ijemin
Qatqan ojdu ceckenin.
Bul bir—tarix coñ oquja
Kijin çyrek estegin...

III

Çajloo toltqon ijun ajь,
Kerme toolor çaşylduu,
Qonqon ajь arqь-terki
Çelden-çyttar atьrdь.
Keç qarçьtaj ketken ezen,
Toltqon arca [qarajaj]
Suu vojunda qajajьuu çan
Konyl muñduu qaradaj...
Başьn qojqon tizesine
Azoo çyrek çaradaj
Zarlar-ьlar yngө saldь
Batman qajajь sanadaj:
„ — Muñ arьvaj çaş vaşьmdan,
Nege mьndaj çaraldьm.
Açuu—sanaa vaşqan qajajь
Çyregymdөн qan aldьñ.
Ular sьnduu zar ьşqьrdьm
Uu—tamьrta taraldьñ.

* *

Açraj qudaj veş enemdi,
Qarqan salьr torottuñ —
Өсүд vaғь ketpes mende,
Emineñdi qorottum.
Qantip çatam teşөгүne,
Çirik өркө—coloqtun.

* *

Kөр—kөrgөnsүр ata enemdi,
Aldьñ qudaj çalmadьñ,
Aqььnda meni daşь,
Өсрөс otqo qaromadьñ,
Bujurajьndь vutsuz—çirik
Çalqja menda vaғvadьm.

* *

Taştar vojdu tentek suuqja
Çaş өmyrdөн kecsembi?
Aldas—urqan tilsiz çoonun
Aşьmьna ketsembi?
Çan alqьctaj kele çatat
Tyşөр tojum çekşembi?
Şaqtan tyşүр—cañduu çerge
Men soluqan almamьñ.
Çajnar—qana mojundaşьp
Syjgenymө vaғvadьm.
Maьñ ajdar—çirik coloq
Ajdaqajardaj arvadьñ...
Өsty çaşьm qajajь menen

Baş bolqonbu maanaým?
Colpon közym—şorşo saldy
Tujdektöldy saamaým
Qanter ajla—men qatırqa
Kimge muñdar—zarlaýmın?

* * *

Estep—estep oşol kyndy;
Közden çamşır tögyldy
Biree qalvaj arqasında,
Eköe birdej kömyldy"
Өksöp ылар oturbastan
Өсүрөјүн өмырды"
Degen Qаныş—ynge saldy
Qарсыгајды çarşandaј.
Anca nege muñdanasın
Kelgin—Qаныş zarlanvaj...

* * *

— Bir kyn ajyl—ықь-тықь
Tüşer tojšo qamьnşan...
Menda kelgem—oşol kezde
Samar, көксöp—saşьnşan...
„...Ajtsь Mөkө emine var,
Ajyl ici—dyrөşet
Ana turşan aq өrgөden
Muñduu doşuş—yn kelet,
Al yn—bir coң tereң sьrluu
Andan көnyl degdelet.

* * *
„Al өrgөөнyn сьрқан зарь
Kөtөrgөndөј qarşьtn.
Çe, көrdyvy şorduu çanь
Quu turmuştun zarqьsn.
Çe көrdyvy şorduu çanь
Quu turmuştun zarqьsn
Anca-nege zar vezgen—
Çe çoşotqon çalqьzn
Mьnca zarlar yn qoşqondoј
Kimdin alşan qarqьzn?

* * *

„...Bolcu Mөkө saj mederep.
Ajtsь werci oşonu,
Ata eneden çaş ajьnşan
Çalqьz Qаныş oşovu?
Ata eneden çaş ajьnşan
Çalqьz Qаныş oşovu?
Сьрқан muñşa сьdar turşus
Degdejt çyrek uturul

* * *

„Uşul ajtqan çalqьz Qаныş;
Bygyn calqa wermek
Colpon közy—qarşa ajlanьp
Colpon közy—cegilmek
Colpon közy—qarşa ajlanьp
Colpon közy—cegilmek,
Bul qarşьdan—daşь qarşь

Daşy qajay kövürmek.
Aj tujatunu torajo tyşur.
Aj tujatunu çenilmek.

* *

„Alwy veti saraja tartyr
Qan, çaş—menen çuulmaq
Qyrcyn cýnar—quuşja tartyr
Qyrcyn cýnar—qyjylmaq.

* *

„Şymşyk Məke—qojcu narı
Ajtqan səzuñ ıgarı?
Zulum turmuş çalıp öcürmək
Çanşjan kavxar cýraqtə...“

* *

Qarañşylyq kirip qalşjan.
El çatuuşja ajlanşjan.
Oqçun tikken—bir örgөөdөн
Bozdop Qanly zarlanşjan,
Qantip cýdar men çatamın,
Qolajo nagan qarmanşjan
Qoroо tolo—qyz-kelinder
Yj qurcaşjan—çardanşjan,
„Qantip çatam vul cal menen“
Degen Qanly zarlanşjan.

* *

— Al anşyca menda çettim,
„Al cal qajda көrsөtkyn

Ymyt qylsa cal çapşnan
Azyr cýşyr çөн ketsin.

* *

„Qanly kicyu, çañ qyrcyn
Senin kençe valaşan.
Qantip—cýdar mında keldi—
Qantip cýdar qart qaman.
Qoldo—valdaq—çaşyñ seksen
Ecaq—cýqqan masqaran.

* *

„Adamcýlyq qajda qalşjan
Şyjylşjanwı vet terin
Çaşyñ seksen keise daşy
Qyrcyn—qyzwı kytkenyñ.
Çyñd sasşyq ölymtykten
Cirip—tyşken tişterin.

* *

„Aj colponun көjgө salşp,
Azar—muñdan ыjlatşp
Alşyñ kelgen toqolduqqa
Qoturundu тыmatşp
— Al anşyca Qanly çetken
Mojunuma çarmaşşp:
— „Çaş qarymın—oor qajşp
Yjyymөн adaşşan.
Qandaj adam kelip qalşjan
Men waqtşja çanaşşam.

Çe, tuşymay?—eşymdeşy—?
Асылапмы таалайм
Nesep çыкъ мунда çатқан
Çағылаңдај маңдајым.

.

Qoşqun aјы tuuşan çerim
Meni aлыса çenettyn
Emi erki dep men kylörmyn
Mun qajıyda çywbösmyn
Tuurdaşы tutqun tuşqun
Kökөлөner kyn çettin
Emi qantip көrgym kelet
Şym yröjyn al kezdin...

.

Ireç-baraң taң sögylgөн
Colpon coşu төgylgөн...
Çer oјaнor—mezgil kezek
Aldan şaar көryngөн...
Алыр beti—tyrge kelgen
Qarыр Qаныş syjyngөн!!!

.

Tozqon—torqoj saјraj сыqты.
Toqson burap qomuzuna
Al aңaыca gydek qaqты
Çer silkildep dooşuna
Kyn şaşike—bizda çettik
Oşto çibek zavoduna.

IV

Qarap көrcy byгyn kelip,
Al—Qаныştы aлырған.
Kerse toјbos көксөр keter,
Köz qımarып qandырған.
Qызы çooluq qajra vajlar,
Qызыq—şaanı sançырған.
Qandaj turmuş sever aelen?
Өскөн şamды çandырған.

.

Saamajlarып tyjур salqan,
Çaңы ijigin—qolqo alqan.
Byгyn Qаныş erkindyy qыз
Qoldon çibek сыјratqan
Colpon көzy valval çaпыр
Colpon көzy nurdanqan.

.

Majдып aјы menda kelgem—
Oştun—ici gyldөngөн.
Kecke çuuq—vojlor сыqтыq
Aq Buurаны çindengen
Çaşы tulaң—erkin көдуl
Baç daraqtar byrdөgen.

.

*— Çyrcy Çoke vазыр çywbөj.
Saјrandajы çibeкті,
Ar qыl sonun andan сыqtar
Qubandыrар çyrekty—

Ar qyl sonun andan сыаар
Qubandьar сыrekty.

.

Biz kiredе darvazaаа,
Qызы taqtaj asьыаан
Aeroplan qanatьnda
„Qаныз“ degen сызыаан.
Kundyk, aяьыq—nomologun,
Beş merteve азыаан.
Men ansaяьн şatqa kelgem
Syjynğonyum азыаан.

.

„Estejsinдvi?—сыным Qаныз!
Qарсыаајдын kundegyn
Al, bir kezек oоr qajаь
Anda zarlar сыrgonyu.
Men sadaаа kelbetinden
Tyrden—Qаныз—gyldegyn!“
— Deer kezек, aјtar menen
Uаыр Qаныз kylğonyu:
— Amansьдыvь aqьн aаam;
„Qolао nagan qarmaаан“
Al qorduqtan аьр сырқан—
„Cirik coloq arvaаан“
Aзыг мына qarар көрсy!
Men erkindyy talvaаан!

.

Aјta sezyn altьн Qаныз
Zьгьldattь ijikti —
Emi мына сыьгьр salаан

Esen сыьыкь kyjytty
Kecее qarьr—vygyn сыньр
Syrgoyьdy syjyntty.

.

Bir kyn kelsem—şaraq-şaraq
Zaldьn ici şattanat.
Qызы çooluq eçekemder
Qыжалыşqan saltanat.
„Çaşa... Qaһьş... çaş erkindyy“...
Degen аьыь—qol savat.
Al altьн qьzды—erkesine
Muzikalar kyy calat.
Çajnar kyldy şondo Qаныз
Maаа çalt bir qarар.

.

Аьр usur azoo көny!
Andan—menda qubаныр,
Bojum valqьj—terge tyşkөн
Tөvөm көkke ulаныр.

.

Al аңдыса birөө—сықты.
Aşkereleр сырыştь
„Өtkerөly 6 aj menen
Partijaаа Qаныştь“
Deer menen zaldьn ici
Qalyд суuаа salыştь.
Da saјralьр qьл qьjaqtar
Qalyğ qoldor savыştь.

Men oşondo qantip turam
Men oşondo tolquşam —
„Zaman gyly çanym Qanys“
Degem sýlar çasýnan!

„Kujyr çanýr colron közy
Bul çýraşý zamandýn.
Altýn aqýl—çanym Qanys
Emgek usyn çaraldýn.
Tigil zavod çýn turaşýn
Bydun çanýq—qaranşýn.
Esen çýb kujyr volşon
Bydun—qana tarandýn
Qaşvasý çýn turmuştun
Erkin Qanys çaraldým!“

— „Qanys“ deve—şymşyk—aala
„Altýn qyz“ dep çyrowyz
Altýn emej al emine,
Asyldýşýn vileviz.
Part veletke daşý uşundaj
„Altýn qyz“ dep çijeviz.

„Ylgy alşýla—Altýn qyzdan“
Degen uraan çasýlaşan!
Altýn qyzdýn aj syrety
Aq çajýşja tartýlaşan.

„— Qurup salşan çaný turmuş
Balvan emej emine?“

Işenbesen çarap көrcy
Altýn qyzdýn tısyno
Stanoktor kyuge salçy
Altýn qyzdy kynuge.
Tañşýj bulbul ыrdaj çonsun!
Alma—şaqtýn gylyno.

Ireñ—barañ erte turşan
Albýr—vetin çuunşan
Al aňaşýsa çer dyngyrej
Tañ gydögy urulaşan.

Elden oqşun erte baraşan
Stanogun qo'şo alşan.
Aq çibekter—sozolonşon
Aq çibekter cubalaşan
„E erkindyy altýn qyzým“
Degen Sergej quanaşan!

Al Altýn qyz talýqraşan
Otton—oqton çasraşan!
Oşonduqtan qol çarqýlar
Bytyn zoot maqtaşan!
Çýn erkindyy „Altýn qyz“ dep
Part veletke qattaşan.

V

Quçaqtaşýr—asman menen
Aq bulutu quuşşan:
Arca—qajýñ vojun kerip,

Şaani menen turuşqan.
Kijikteri—arş urup,
Asqalardan—surqaşan.
Necen tyrkyn çaşyl sajna
Asem kerkyn cymaşan.
Andan kykyk unun salyp,
Andan kykyk ьrdaşan.
Al qarşyşaj kelversinip
Aqqan vulaq çyldadan.

* *

Uşul kerkem qarşyşajda
Menda bir kyn kelgenmin
Köksör çyrgen esen çylyq
Samaşandy kergemyn.
Azoo konyl—ьгьm tolqur
Qoldo qalam ermegim.

* *

Açar—çenem vaşcy volup
„Erkin“ kolhoz voluşqan
Çalqyz özüm turşan elem
Bir qaraandy men kerkem
Atyn savar—ajdar kelet
Saamajlar çeldegen.

* *

Qarşy qandaş bul emine?
Qanş qacşy kelevi?—
Kecce—çarşyn—erkindy qyz
Uşul vele tilegi?
Qantip qacşyn turaşynan
Çindi volup qalvasa

Çete kelgen madaşyma—
Qanş çarşyn aşarşyca.
„— Ajtcy Qanş cыn cыгьndy.“
Qacşynşylyq emespi?
„Altyn qyz“ dep atqa cıjgen
Qajda qojduş veletti—

* *

Esen çыly kergөduşy?
Qarşyşajdan ökymdy
Emi qantip qacşy keldin
Qaravaşymşy vetindi.

* *

„— Тоқтор ақай—орондовой,
Керке қулақ салыңыз
„ERKIN“ kolhoz ujuşqandan
Bizdin ataşarşylyşy.
— Ötkөryuşge maj majramşyn
Mьnda kelip oturam:
Qantip qacşy men kelejın
Sotsialşy zavoduman“
„— Kecir Qanş ajtqanşymşy“
Degem şylar caşynan.

* *

Mьna Qanş kelip qaldy,
Qyz kelinder qubandy.
„Bygyn majram emgek ysyn“
Ajtqan Qanş uraandy.

* *

Qatşşyşyşy kolhozdordo
Ajaldardyn emgegin—

Мъqтѣ qојур ијуштурат—
Ошондуqтан келгемин.

* *

Келин, qыздар тозур сыqтѣ,
Көсее четим Qаныштѣ;
Бугун ајы гүлдөр өскөн.
Салтѣ qалыр вајыqы.

* *

Асар çeңем зор қивандѣ
Асман çағыр қулкысу
Мъна Qаныш, Алтын qызъм
Çаңь адамдѣн илгусыл...

BAВЬPQJAH

(Moldolor ајалдардѣ көр ездѣ, көсүнсө дува оқуу, дем алу менен емгекци ајалдардѣн дунујесын алдар алу еле).

Eselek qоrqоq Bавьqаh,
Tyn воју тѣнвај аq илqаh.
Kekirtek sozur qurquldар—
Tyn көрөсун çамѣnqаh.
Bавьqаh өлур тyn менен
Madanijat çаңьqаh,
Eçemderdin qыштаqына
Doktorqana сальnqаh.
Qarар көрсу азьr kelip
Bавьqандѣn керçirgin.
Alda qасап çeksen volqоn
Araçьnda terkinin.

* *

Çьдѣr туşkөн ијatsьz
Bавьqандѣn çanats
Eçem kylet çьldьd qьльr
Eçem kylet qaracs!

* *

Çадь турмуш қыстағынан
Маданият ықығынан.
Көгерге көзге көмүскүге
Көр вавығынан—қузғундан.
Балдар ойнар вақсаларда
Еңем—еңем іш қылынан...
32-сыл.

ТОҒОҒОЈ МЕНЕН ҶАҒАЈМАЈ

(Balдар ысын)

|

Савыттан җемин тавалбай,
Қујундар соққон җамалдай,
Қанат сермер, буқ болур,
Келатты учур җағалмай...

* *

Ајланды тоону веҗ җолу,
Асмандан җолу болводу
Қанаты талыр алырар
Қонууыра талыра ојлоду...

* *

Ҷарыздар уctu тал җақтан,
Ҷалдырар қарар җан җақтан
Бутаққа вагыр қонордо
Тоғоғојду көрды җывақтан.

* *

Betege, җывақ иcинде,
Ујасыннын cетинде

Qomuzun toʻloqor, kuy sajrap,
Oturqan toʻloqor kecinde...

* *

Çaşalmaj kəyur qıvandı.
Ojloşon çoq ıvandı.
Qanatın kuyler şamdaşaj
Qamdadı tırmaq quraldı.

* *

Sajraşan toʻloqor tıvandı,
Paanalar—qoşo qıvandı.
Ağaşca volvoj mırqıdı—
Çaşalmajdın tırmaqı...

* *

Ağaşır toʻloqor aqıdan,
Tutqınşa tuşur qarıdan.
Beş vala qaldı ıjada,
Mejnetti tartır çaşınan.

* *

Çalvarır toʻloqor ıjladı,
Çalınır maqtar ırdadı:
„Quş tərəsi çaşalmaj,
Qutqarır, meni çeveci! •
Baldardın kuyı ne volot?
Bajqoosuz eise enesi.
„Baldarımđı östürp,
Asman menen ucurup,

Anan kijin özünde
Çem volojun tutulup”.

* *

„Quş asın sen eleğ
Bırır toʻloqor men elem,
Ataşdı maqtajın,
Tınvaj sajrap çatajın.
Çem kerek der sen kelsen,
Çaşınvajın, qasrajın
Azır təkür qanımdı
Aman qoşu çanımdı,
Toʻloqordun ajtqan armanı,
Çaşalmaj qulaq salvadı...
Şajmanı alır toʻloqordun,
Bytkön—vojun qandadı.
Asqaluu toonu qaptaldar,
Çaşalmaj kelet asmandar,
Qajşır kelip oturdu,
Sarı taşqa qatmardar,

* *

Uu tumşuqun vatırır,
Çegeni qaldı qasırır
„Çan sooşalar” çaldırar,
Çalınır toʻloqor asınır...

* *

Təşynən qandı aşızdı,
Alqımına çavıştı.
Çardamır ec kim sırpadı
Saqtooşo toʻloqor qarırıtı...

* *
Çalbarçan torçoj ynyndy,
Qojsuman uşur çygyrdy
Qojsunu kəryp kelatçan
Tutqunda torçoj syjyndy...

* *
Tajaşyn oqtoj vulçady,
Çaşalmaj sulap ыjladь.
Quruşur qaldь acьlavaj,
Quu zulumdun tьrmaşь...

* *
Tostojur kəzdən qan ketti,
Çaşalmajdan çan ketti.
Əlymdən voşor kəkəler,
Şattanьr torçoj al ketti...

II

Baldarьn aldь toroltur,
Təşyndə taşyn çəqəotur,
Qojsumandь ыг qьldь,
San çьrtaşta vojoitur.

* *
Aşarьr atçan taç menen,
Asemduy şaani şaç menen
Asmandar torçoj sajrady,
Armanь, muçu qalvadь...
Maqtaşanь, aytçanь—
Qojsumandьn tajaşь.

1931-çьl

ARSTAN MENEN TYLKU

(Bəldər yçyn)

Çaşьnan dalaj çandь sajnar çegen,
Kyrgyгəp kyckə tolur menmensingen,
Qaraçaj, qalьn toqoj arasьnda
Bir arstan əzy çaldьz volçon eken...

* *
Dalaj çьl, dalaj kyndəp ətkən sajn,
Qarьdь tişi tuşur kyctən tajьr;
Çaş kezdej çer arьtьr çem tavalvaaj
Yçkyrgə araç vasьr çattь varьr.

* *
Ajvandar alьn surap kelip çattь.
Yçkyrgə suvar-suvar kirip çattь.
„Oorudum, qartajьm“ dep çatçan arstan
Kirgendi vasa qalьr yçur çattь...

* *
Yçkyrdə arstan syrды dalaj kyndy,
Dalajlar alьn surap, dalaj kirdi

Kirgendi daroo arstan qarmar alыр
Ваарында сытарвастан вазыр çedi...

.

Bir kyny tylky keldi çalyňçandaj:
„Амань, арстаньм алың қандај
Көркүнды көптөн веги көргөн çоқмун
Sen дащы волçондурсун қандај“

.

Arstan yňkyrynen kyngyrendy:
„Qajranьm, çojru tylky kelgin dedi.
Oturup bir azьraaq keңeşeli
Açaňdьn al—turmuşun көrgyn“ dedi...

.

„Uçajьn ajtqanьdь arstan açam,
Uçmuştuu yňkyryñde çatqan açam
Biroqta kirgen iz көр, сырқан iz çоқ.
Coocunam çаныһьзаја қантир вағам“.

.

Der ajтьr tylky ketti qacqan војдон,
Qaqььqtar arstandь ajtqan војдон.
Өкүнуьр өз icinen kyngyrenуьр,
Arstan qala веrди çatqan војдон.

EŞEK MENEN BULBUL

(Kылов менен—Асајдан)

Tojтон eşek çerty ottor maңdajdaщы.
Sonurqар çatqa ketti qaj-qaj daщы.
Tentirep өзөndy өрдөp kele çatьr,
Çoluqtu bir bulbulçа butaqtaщы
— „Sensiңvi aqьn bulbul?—çaңь көргөн
Атыңа el maqtajаn qumar elem!
Sajracь, өзүм тыңар ajtqanьdь,
Eldin sözy gasрь, сынаар elem...“

.

Taңьdь aqьn bulbul yñge saldь,
Tolçodu toqson буғар kyysyn caldь,
Dyjneы bir терmetip tolçundattь,
Bulbuldun munduu qajьr sajraçanь.
Бьььььr çyryp турçан şamal тыңь
brdaşpaj quştardaщы тыңар turdu
Çajьььr ottop çyrgөн qojlordaщы
Uçuşup salçan kyyny çuuşар turdu.
Dem alvaj qojcu daщы uçup turdu,
Çьlmaььr anda-sanda kylyp turdu,
Aqьndьn ajdar salçan ardaq kyysy.
Ajlana aьььdььn ilip turdu.

* * *
Bulbul vyty, uşuşşa eşek sözyn,
Eşek çerşe qaratyр eki көzyn;
„Qarasыз тыңсар—uşar çan ekensin,
Biroqta qoroз унын yjrenwөrsyң“

* * *
„Daşьda qыьн sajrар çyrseң“ dedi
„Qoroздон bir azьraaq yjren“ dedi
Bul şьjaqtuu şьncььн sözyn uşur
Bulbul wajquş көj qarqa usur ketti...

ÇЫLAN MENEN BAQA

(Baldar ycyn)

Ijninde çatqan çьlan sojlor cьqtь,
Ijrilip — көр tolqonur ojnор cьqtь.
Toptoşur suu cetinde cardar çatqan
Çutuuşa bir waqanь ojlor cьqtь.

* * *

Aralar çaşь cөpty kele çattь,
Astьrtan waqa suuşa kire qactь
Arwooşo al waqanь amal menen
Ajla көr çьlan daşь sözyn ajttь:

„Baqa-waqa walcaq,
Başьn nege çalpaq?
Baatьr waqa wolsoң da...
Başqalardan qorquncaq...“

„Butuң nege ijri,
Kөzyn nege tostoq;
Dos wololu ekөөwyz
Şьr alьşьr otursaқ...
.Ijri—wujru wutundu,
Tyz qьlaşьn ondojun,

Çutam desem dosumdu,
Өмүгүмдө оңвојун.

„Тостоқ волақон көзүңду,
Туз қылајып емдејін,
Çайрақ вағың оронот,
Ең асылың селденін,

„Көркүң сығар çайдарь,
Сүлуу вақа волосун,
Көзүңгөндөн çағыпыр,
Қорққонуңду қојосун...

„Келгін вақа çапыма,
Бір верејін ватамды,
Вардық кусты çумçайып,
Сақтар çүргөн қасанқы”.

Сың сесір, айтқанна көңду вақа,
Çымајыр суу ісінен күлду вақа;
Çылуу сөз ирқанна сүзүңгөндөн
Çылаңда тилек менен келди вақа:

„Тыпвај қазан көтерүр,
Вағым çайрақ voluptur,
Çайдақ атқа көр минір
Butum іјрі voluptur,
Қароолду көр қарар,
Көзүм тостоқ voluptur”.

„Ушу көздөн ужалыр
Суудан сықрај çүгөмүн.

Ушу вуттан ужалыр,
Çерге васрај çүгөмүн
Ушул вастан ужалыр,
Елге ватрај çүгөмүн
„Егер вутту тызөсөң
Айтқанна көнөјүн,
Ваққа selde салпыр,
Бір көркүмө келејін
Егер көзүм оңдосон
Byt дыңнену көрөјүн.

Batandy бер çақылар,
Dostuңду билејін;
Çandan қорқрос ер волур
Çайдар васыр çүгөјүн
Qulaalпын, күжкөпүн
Бір азавың верејін...

Дер ајтыр вақа сууда çардај верди,
Ор тартыр аны çылап арвај верди.
„Ал еми ватаңды бер” деген кезде
Арваңдар вақа оозуна кіріп келди.
Umtulur сүйлөр келіп çылап çутту
Вајақты тызөјм деген іјрі вутту
Вақығыр вақа şордуу естен таныр
Васылвај бир қылаңда ылар çатты...
„Dos elek çутра мені қалтыр” деди.
„Buzvaқтың dosculuqtun аның” деди
Аңағыса алқытынан çутур алыр
Ақығың çылап çылыр сојлор кетті.

11/IV 193 -ç

QAROJA

(Krylovdon)

Ajlanьp cыrup asmanda,
Qojlor cуuшар çatqanda
Bir qozunu bir vyrkыt
Keteryp ketti asmanда..
Keterygenyn vyrkыttyn
Keryp qaldь bir qaraja.

* *

Ujalvaj qozu keterygen,
Ujatsьz vyrkыt ekensin
Uшunu valvan dep maqtар
Uvara volup ezelden.
„Qanattь kyulop qarajьn,
Tьrmaqть qatuu salajьn
Vyrkыttеj qorqoq volboston
Bir semizin alajьn“

* *

Dep ajтьp qaraja daqть uctu
Bir qojдо kelip cавьшть
Ilinip qalьp daaqьшa
Tьrmaqть cьqraj qarьшть.
Salpaqtар cыrgen qarajьnь
Qojcular qarmar alьшть
„Cаш valdar ojnор cыrsyn“ dep
Qanatьn qьrqьp salьшть.

11/IV-193-с

МЪШЫQ MENEN MAJ

(Baldar ucyn)

Acqa мьшьq мьjoolop yjgө kirdi
Aндьp kelip ilingen majдь kerdь
Urtunan шilekej cuurup ketip:
„Emi мьна tojшuca ceymin“ dedi...

* *

Cetyu ucyn asььp, kөp тьrмьшть,
Cetelvadь, carcadь yjden cьqtь
„Sasьp ketken maj eken kim cecin“ dep
Шaшqanьnan qalp ele syjлөp cьqtь.

BULBUL MENEN GYL

(Remaça)

Bulbul: Sen volvosod mende til çoq,
Sajraj alvaj ketemin

Gyl: Sen volvosod mende kyn çoq
Sajrajatın, ocemyn.

Bulbul: Sajraj turçan uşul kuyt,
Çaraşyqtuu sen menen

Gyl: Çajnar turçan uşul kuyt.
Tattuu cecen til menen.

Bulbul Çadbraçan bul turmuştun

Gyl Erkesi viz kerkuy viz
Sen çajnaçın men sajrajın
Sajmalansın ekövyz.

QBJAL

Uşul çyçajal zamanında,
Stalindin taçında
Köz çiversem kelesekke,
Кууру қоşур чаңь ыча
Kökuyөгym—çivanьсqa,
Kөду!—tolqujt çalyнça.

* *

Ojlor-ojlor keltiremin,
Sonun turmuş elesin
Qatar minip өtkөн kezde
Qaldың qьjal kemesin
Talaјь keң kelesegim—
Köz alдыта kelesin;
...Çaraj turçan asqalardь,
Talqalartын vizartын;
Ala Тоонun asmanьнда
Ajlanartын usartын.
Boom, Qосqog, Qарсьајдан
Pojuz menen сыzartын.

* *

Kөгyз çajloo Kөk Oјroqtun,
Kerkuy сыçar tyrdөner,

Kök tiregen qarduu coqu
Kök sajmadaş guldöner.
Kömyktögy qalyñ kendi
Köryp, tavar inçener...

* *

Ala Toodon kyky cыqar,
Altın kymuş tavыlar
Ajnektelgen kirpic yjler
Cavandarqı saıynar...
Bizdin çajloo şaar volor,
Min — million maıy var...

* *

Ojlor tursam keleşim —
Қуваньста çyğyım.
Quş usraşan qyjalardan
Avtomobil minermin.
Şaңçyşajalıu erkin zaman
Şaңdanarmın kylörmyn.

* *

Çindilenip aşır çatqan,
Suusun vurup Nağndın.
Taşajalarlyq elektrdin
Stantsijasın salarmın
Balvıdatır ata İjictin
Cығартарın çaşarmın.
„Qyjaldarım cын voldu... der
Qызыşына қанармын.

* *

Атығыр een toodon
Ашар çatqan dajralar

Azoo çandaj tutqun volup
Bizdin qolqo vajralar...
Xan tenirdin coqusuna
Bilimdyylor yj salar.
Bir kyn Qырағыз öskönyne
Bytyn dyjne tañ qalar...

* *

Ala Toonun tulqu voju,
Altın volor ken volor.
Asmandaşan asqa — şaqyl
Avat volor çer volor
Aq mөngynyn kymuş suusu
Adam zatqa em volor.

* *

Bygyn sojuz Qырағызstan,
Anda volor gylstan,
Tamşanşыр tañ qalışar,
Qыtaj menen İndistan...
Stalincil erkin öлке
Ырыс volor cыағыстан...

* *

Kök tiregen sonun yjler,
Frunzede ornolor,
Kök şırdalaşan tramvajlar,
Kecelerde çorqolor —
Köryp turup tañqalarlyq.
Kecе astыnda çol volor.

* *

Ai kezderde men qartajyr,
Tajaq menen vasarmyn.
Ötkön turmuş körgen künym,
Çomoq qıyır çazarmyn,
Çadıraçan gylgyn çaqqa,
Çaraşırçın ajtarmyn.

* *

Вақыт, таалай ығыс күндүн,
Булақшыңд келеcek.
Капиталсы фашистердин,
Түманьшыңд келеcek...
Ојлоп турсам қандај сонун,
Қуваньсым келеcek...

31/V-37-қы.

TAN QYZY

Aj çarыq memiregen tynge oqşojsun.
Асылған акатсия гылге оқшојsun.
Betinden taalaj nuru balqыр tursa,
Bezentip bulbul salqan ynge oqşojsun.
24/IX-37-қы.

ISPAN BALASYNYN ыRB

Isranıjanın vaalyr eli öz teңdigi ysyn, respublikı ysyn qanduu kapitalister menen kyreşyp faşisterdin vovıocı aepo- plıendary Isranıjanın şaarıların, qeştıqtarın qeşratır, baldardı, sooz aıaldardı, tınc çatqan eldi eltyryp çatşat. Isranıjadan sovetter soıuzuna kelgen baldar sizde eñ sonun vaqıyır, oınop, oqur çatşat.

Bulbulu taldan tañşırqan,
Byrkyty kökten şańşırqan.
Kımyştıj nurdun körkınde,
Gıldery çajnar ańqırqan.

Çemişi ығыр teğylgen.
Çer qalvaj egin egilgen,
Maqmalđaj cövy qulıunur,
Malđar tujlar semirgen.

Toqojdon saırap cıtcıqı,
Totu quş, kykyk ыrcıy.
Tamaşa kylyk aılanar,
Şamalđaj kylyk cılyqıy.

Tulañ tolqur eşilgen,
Qamşy kökke çetilgen.
Erkindep öskön vardıqı,

Ec qacan ketpes esimden,
Çer sonunu mında eken.

Birine biri kyjyşkən,
Bir tuuqan çandaj syjyşkən.
Çaralqan taalaj — min vulaq,
Çadьgar ojpor çyryşkən.

* *

Çьrətatqan vardьq əlkəny
Çьldьzь dyjnə kərkəmy
„Çoldoş“ der nazik syjləşkən
Şip-şirin sonun səzdəry.

Turmuşta taamaj qastəşqan,
Duşmanьn çəjip taştəşqan,
Ərkündəp əskən əlkəny,
Ərysən tegiz saqtəşqan.

* *

Vaaryсь vaatyь şьmanqan,
Vaaryсь şajьr qivanqan.
Qьzьqtuu majram, sajran kyn.
Qьrəzьl altьn tuu alqan,
El sonunu mında eken.

* *

Birge ьrdaşqan, bir kylgən,
Birge ojnoqon bir çyrgən
Qivanđьr kənyldy,
Qucaqtaşqan viz menen,
Qirvularьm mında eken.

* *
Aldejlegen enemdej,
Ardaqtaşqan çənemdej,
Ac qaltьrəvaj, toq qьlьr,
Alpeştəgen eçemdej,
Aralarьm mında eken.

* *
Kəldəj tolqur qubandьm,
Gyldəj əsyр vuraldьm,
Bolşeviktin şaһьnda,
Baatyьr volur cьşarьmьn.

* *
Taalaj ycyn elimdin,
Kyreşyugə vararьmьn,
Faşisterdi talqalar,
Zor majdandь salarьmьn.

* *
Eçemderdin kərkь ycyn,
Enemderdin erki ycyn,
Asman menen ucajьn,
Qulduq torun vuzajьn,

Kyn

(Lermontovdon)

Qarasaһ qəştən kynu qandaj sonun
Aralar sur buluttu tartsa çolun
Aşarqan qar ystynə anca nege,
Tuşyret vyləyldəgən alsəz nurun.

* *
Qьz suluu sendə uşundaj acьq nurduu,
Elesiq kəz aldьman ketrej turdu,
Kəzyndən taalaj — vaqtə uvada qьlьr,
Kətəryр çaş çəpьmdь qubandьrьcь?

MUQJALIM

Altyn bilim, onerdyn
Sytyn bergen muqjalim,
Ajabastan emgekke,
Kusyn bergen muqjalim.

* *

Qaraqatlyň bilimge,
Syzler syrqan muqjalim,
„Qalem qatjaz aldyň“ der,
Syzler syrqan muqjalim.

* *

Çaň zaman baldaryň,
Maňqatlyň muqjalim,
Çan, çyrekty onerge
Aňq qalyň muqjalim.

* *

Kelecekte tulpardyň,
Sajarkeri muqjalim,
Min-million wewektyn.
Talarikeri muqjalim.

LENIN WAJRAQY

Proletarym,
Talbas talym,
Tynçar körü ýymdy,
Brym-qyjaq, kuusy şandu.

brdajm çyryma çylymdy.
Elim wugyn erke ojnodu,
Muñduu çatqan murunqu,
Şamçygaň qyzy tuudan,
Çaň zaman quruldu.

* *

Qardu qajly,
Qalyň tuman,
Qan çyttançan kyreşten,
Qoldo wajraq—
Kosem Lenin.

Proletarlar kyreşken,
Muñduu çatqan arstandaj,
Buu çylyň çyrekten.
Çan soqjalap çalbarar,
Tad aldyň ojnor çylyr,
Çan-çanyň daň salar“.

Dedi vajraq,
Qajrat vajlar,
Proletariat tavьna.
Elim vugun
Erkin kyldy
Oktjabrdin ʒaqьna...

OKTJABRDIN TYNYNĐӨ

Ѓыьрма ґы мындап туруп,
Нојаврдин тунундө,
Qoldo мытыр бирөө ґатты.
Boz duvalдын тувундө...
Та... та... та... та... туз ґащьнан
Pulemjottor атылат...
Qara тундө сащылаандај,
Qaьь оқтор сащылат...

* *

Kecelerde ґап дајradaј
Qап дајradaј ащылаан,
Ѓамдар өккен ґарақ-ґарақ
Dargazalar ґавылаан,
Boz duvalda мытыр менен
Өлүр ґатқан kim ele?
Majdan саллаан көрқололордо
Bolşeviktin biri ele.

* *

Arstandaј атығыр,
Ғооқо қарғы бет алаан,

Qad çyrekty çarňp kirip,
Duşman oşu qadalaňan.

* *

Мъна оşondo arqasъnda,
Үс валасъ qaldъ ele.
Ен kicyusy çarňm çaşar,
Ен ulusu ondo ele.

* *

Бугун мъна çыжъта çы,
Таалај, ваqтъ алданаја.
Үс валасъ ојнор esty,
Ојнор esty çыqалда...

* *

Bir валасъ соң inçener,
Өlkөvyzdyn severi,
Orden taqqan tәştөryнө,
Stalincil velegi.

* *

Bir валасъ asman menen,
Qarçыqadaј aјlanat...
Bolşevikcil alşыr şumqar,
Baatыr çyrek şaңdanat.

* *

Ен kicyusy вьжы сыqтъ
Çыжътапын саqына...
Qыгаан qıştaj usup kirdi
Qызы asker savына...

* *

El qamъ usyn qurman volđon
Çapъň beker ketken çoq.
Taalaј usyn suudaj aqqan
Qapъň beker ketken çoq.

* *

Bejitinden çajnar сыqqan
Berekelyy gyl usyn,
Sen qarmaşqan bizder usyn
Çыqал çajdar kyn usyn.

* *

Biz ar qacan çoo degende,
Bir kişideј varavъz,
Qas duşmandъ qыjratavъz
Qalъn majdan salavъz.

14/X—37-çы.

OKTJABR

Quidardın yzır çınçın,
Kyn acqan sensin oktjabr.
Qubarqan çerdi çazartır,
Qyl cacqan sensin oktjabr.

* * *

Qan sorqıç taptı çoq qıbr,
Byldırgen sensin oktjabr.
Qajıqda çatqan elderdi,
Kyldırgen sensin oktjabr.

* * *

Dıjnəgə nurı çıberir,
Ojototqon sensin oktjabr.
Şordıular menen muñduunu,
Soorotqon sensin oktjabr.

* * *

Çıqıç menen qojcunu,
Çırqatqan sensin oktjabr.
Bılaqan qomuz, qıjaqtı,
Brdatqan sensin oktjabr.

* * *

Uluttar kerkyn çıqarır,
Dos qılqan sensin oktjabr.
Ujulqur çatqan muzdardı,
Ot qılqan sensin oktjabr.

* * *

Çıdızdaj çanıp dıjnəgə,
Kyn çasadın oktjabr.
Aalamqa nurı çasqar,
Mıd çazatqın oktjabr.

12/X—37-ç.

ӨСРӨС ҶАЛЫН

Кун ваър,
Қағдын кечи кинген кезде,
Байыдап —
Москва сати куйген кезде:
Қағдын
Куй сertilip,
Уқмуш қавар,
Тараидь.
Асман ајша,
Ҷер бетине —:
„Ҷолдоғтор,
Қағды қавар уққула“ дејт.
„Қатардап,
Туу кетеруп сьрқыла“ дејт.
„Ардақтуу Sergejiviz
Дуғман қолдон:
Мерт вoлду —
Қаармандьқ постунда“ дејт.

* *

„Муңданқан —
Radio упуң сенин,
Зар ъјлар —

Неге воздојт куйң сенин
Ҷыдызъ саны дујно.
Sergejiviz.
„Өлду “деп,
Ајтқаньда ізенвеймин.
„Қурбусу
Stalindin
Eldin uulu —
Ҷар-сағьқ.
Ҷер дујноғө тийген нуру-
Уқрајтмьн —
Radio ајтқаньды
Муң сајгар —
Воздовоқуп
Қоқуп муну“
Деп ајтър
Көркө сејин талър турдум,
Кезымө
Монсоқ қағтар алып турдум.
Аншыса
El curuldap,
Eki қақтан
Ҷолоқтор
Ыјлар кирди саным қурвум.

* *

— Қадьрдуу
Sergejiviz қандај эле.
Қалқына —
Ҷоола сасқан ајдај эле.

Çumşaşан
Altın өmyr, qajrat kycyn
Emgekke —
Çatqьraşан таңдај ele.

.

Gyldөtkөн
El таалајын vulaq ele,
Dyjнөгө
Balvьldaşан cьraқ ele...
Tajmanvaj —
Duşmandardь таlqalaşан
Talvaşан —
Stalincil qьraan ele.

.

It çeldet
Aңдыр turur oq çiverdi,
Barmaqtaј
Bir qoraşоsun соq çiverdi.
Dөvөттөј
Qan tilegen Trotskij
Aғvajтыр
Uu тырмақын qol çiverdi
Oq атыр
Partijanьн çyгөгynө
Өltyrды
Ardaşьvьz
Er Sergeјdi
Qьjratьр

Duşmandardь tyvy menen,
Tup — tunuq
Tazartavьz vizdin çerdi.

Çyгөkte —

Sergeј degen nazik attь,
Dyjнө çyzyndөгy
Elder ajttь.
Kyndөн — kyn
Qajratьvьz aşьр — таşьр,
Bizdin kyc
Kapitaldь qaltьrattь...
Aј çьldьz —
Başьньştь vizdin qolşо
Atqardьq

Sergeј ajtqan osujattь.

.

Sajmadaј

Gyldөp çatqan çer da vizde
Sajrandap
Өsyр çatqan el da vizde
Ala Too
Alaј, Altaј coqusuna
Quruldu
Eskertkictєr Sergeј sizge...

.

Bolsonuz —

Bygyn vizdin aғavьzda
Birinci

Şajlajt elek deputatqa...
Qubapъr
Qalъn elin quttuqtaşъr,
Urmattar
Çazat elek dalaj qatqa...

* *

Өstürgөн

Balarandaj proletarъn
Ojloqon
Kyndyr - tyndyr eldin qatъn...
Qыьmdar
Mидъ çыldarъ Sergej atъn
Dyjnege
Çarъq vergy
Өcrөs çalъn.

29/XI 37-çыl.

QOMUZ

I.

Beşinci şaңduu dekarъ,
Majramdar elim turqanda
Stalin bergен erkin kyn
Şajrandar elim turqanda
Tolqundar ысъ ooluqtu,
Buradъ kyuge qomuzdu,
Çыrtaldъ certip bergyge
Şьmandъ sever qomuzcu:

* *

... Taalajdъ suudaj aqъzъr,
Baq verdi vizge Stalin
Qajъnъ, muңdu çoq qыьr,
Şat verdi vizge Stalin,
Qajradan ömyr syryuge
Çaş verdi vizge Stalin
Çajdarъ ысъ ыrdasъn
Qomuzdun kyusyn тыңsaqъn:

* *

... Çadъrap gylder acъlsa,
Kyn nury balqъr kylwöjvy,
Kylkynyn şaňъ uqъlsa

Qomuzdar kyugə kelwejwi,
Erkindep östy eliwiz,
Erkesi sajrap berwejwi...

* *

Ezelden elim köksəgən,
Erkindik zaman taq uşul,
Erkesi wolup turmuştun;
Ererkep eşer waşb uşul
Ermegim qomuz qoldo ojnor,
Eeligip sajrar caq uşul.

* *

Sarşajşan talaa qulrunur,
Kerkynə kirgen kez uşul.
Zarşqqan Qırşbız el wolup,
Erkine kirgen kez uşul.
Zar ɣjlar malca satılaşan,
Selkiler kylgen kez uşul.
Qırştaqtın ici gyl çajnar,
Aşbır turşan kez uşul.
Qız, kelin ojnor — qatqırır,
Maşşır turşan kez uşul.
Taalajluu turmuş tarixta
Çazbır turşan kez uşul...

* *

Çarqırar çanır şam çıraq,
Aalamşa tijgen kez uşul.
Ala Too — Alaj çırşaldın,
Ardaşın bilgen kez uşul.

Azaptan waşb çırşaqan;
Aramdar kylgen kez uşul.

* *

Aşqan muzdaj talqalar,
Çol salır ötkən kez uşul.
Awtoboz çırqar kijiktej
Dañ salır ötkən kez uşul.
Asmandan quştaj ajlanır
Şandanır ötkən kez uşul...

* *

Çajloonun beti çandanır,
Maldarşa tolşon kez uşul.
Saj—sajdın ici tyrdenur,
Qaltarşa tolşon kez uşul.
Aqsajdın toosu çirenir,
Arqarşa tolşon kez uşul...

* *

Aşşmaq tajlar tujlaşır,
Əryşke tolşon kez uşul.
Ala Too kirip kerkynə;
Çenişke tolşon kez uşul.
Aşşdar altın çırşaqır,
Çemişke tolşon kez uşul...

* *

Qumsaşır turşan quu talaa,
Yjlərge tolşon kez uşul.
Qarşşaj ici şandanır,
Gyylərge tolşon kez uşul.

Qolunda qomuz erkince
Syjlөөгө qонqон kez uşul...

* *

Buuluşur munduu ыjлаqan,
Bulbuldun tili cыqqan kez.
Tutqunda çatır sarqajşan
Tujşundar kökke ucqan kez.
Tulpardaj curqar vizdin el
Duşmandı tuura cыqqan kez.

* *

Dujnөнyn çyzy taд qalıp.
Qaraşqan vizge uşul kez
Sajmadaj sansız gyl çajnar
Çaraşqan çerge uşul kez
Lenindin sözyn aalamqа
Taratqan elge uşul kez.

* *

Tarixtan oqur bilvegen,
Tuşyndө adam көwөgөн:
Çыqalduu zaman kez keldi.
Maqtajmьн ыrdар kyy menen
El, çerdi qajra çasadıq
Stalin degen kyn menen.

* *

Tomsorup turşan ezelki,
Toolordun көrkyn cыqardıq.
Qajajmьн ыгн ыrdaqan;
Zoolordun көrkyn cыqardıq.
Sarqajır turşan murunqu
Talaanь nurşа suşardıq.

Stalin bergen encibiz
brьstuu kynde qubandıq.

* *

Şamaldaj çelip qumda өskөн,
Sarqajır, qajır—munda өskөн;
Şaanisi cыqть Qыşızdьн,
Sajmadaj çajnar gyldeşken;
Şajraşat bulbul waqtardan,
aňdanь men da kyy certem.

* *

Qomuzdun yny bul kyny,
Qajajda emes erkinsin;
Sajracь tьнvaj kyn—tyny
Waqtьнн tuusu çelpinsin
Çaqşь söz menen çaqşь kyy
Stalin nurşа certilsin.

* *

Qomuzum şandıuu dovuştu
Cыqara turşan ubaşajд.
Qojnuңа watraj syjuncy
Qubana turşan ubaşajд.
Eliңe emgek sinirip —
Şьnala turşan ubaşajд.

* *

Beşinci vizdin dekar,
Kynyndy maqta qomuzum;
Stalin bergen keң zakon
Bilimdi maqta qomuzum
Өlkөny talsaj qorşoşon
Klimdi maqta qomuzum.

* * *

Duşmandın şatın öcürgeñ,
 Talqalar kucun ketirgen.
 Sojloso çılan öte albas
 Bizdin cek sonun vekilgen.
 Tajmanbas vaatır cekister
 Qajratı taşır çetilgen—
 Stalincil er çyrek
 Eçovdu maqtar certilgin.

* * *

Çemişi keldoj tolquşan
 Çerimdi maqta qomuzum.
 Çadıgar erkin guldögen
 Ömyrdy maqta qomuzum.
 Kerme too kerkü çajdarı
 Kelindi maqta qomuzum.

* * *

Kökeler kökte ojnoşan,
 Tujşundu maqta qomuzum.
 Burulvaj tili sajraşan,
 Bulbuldu maqta qomuzum.
 Qıvanır şattıu ırdaşan,
 Qırbımdı maqta qomuzum.

* * *

Çeñiştin kerkün cıaşarşan,
 Zakondu maqta qomuzum,
 Adamın taalaj guldery
 Acıldı, maqta qomuzum;
 Zakondu tyzgen Stalin—
 Aqıldı maqta qomuzum.

3/XII-37 çıl.

MAZMUNU

	<i>Bet.</i>
Айтın қыз	5
Вазырдан	37
Торқој менен қақалмај	39
Арстан менен тyлкy	43
Ерек менен булбул	45
Çылан менен вақа	47
Qarqa (<i>Kryloodon</i>)	50
Мысық менен мај	51
Bulbul менен gyi	52
Qыjal	53
Isren valasının ырь	57
Muqallım	60
Lenin vajraçy	61
Oktjabrdin tynunde	63
Oktjabr	66
Өcpes çalıп	68
Qomuz	73

4065
5366

Тегүүгө 9/II 38-чы берилди. басууга 6/III 38-чы қол қойлду
Қағаздын форматы 70×110^{1/2}. Бір басма табақта 59 400 т.
Бардығы 2,5 басма табақ. Қарқызғилық № Б — 259
Қарқызтамасы № 0364 Наряд № 0764.
Тиражы 30.000 + 125.
Қазан, Мислевский, 9. Татполлграф — 19.88 қ.

20x

45:66

Ваазь 1 s. 60 t.
Миравазь 40 t.

1000

